

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Hoe lang duurt een proefschrift?

Nieuwenhuis, J.H.

Citation

Nieuwenhuis, J. H. (2003). Hoe lang duurt een proefschrift? Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3244>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3244>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Hoe lang duurt een proefschrift?

Hoe lang duurt een proefschrift? Deze vraag kan op drie manieren worden opgevat: Hoe lang duurt het *schrijven* van een proefschrift? Hoe lang duurt het *lezen* van een proefschrift? Hoe lang duurt de *invloed* van een proefschrift?

Laten wij deze vragen onder ogen zien aan de hand van het (voortreffelijke) proefschrift van mr. Duysentkunst. Vijf jaar lang heeft hij onvermoeibaar gewerkt aan zijn proefschrift. Eindelijk is het zover: Het rechtsgeleerd forum kan zijn voordeel doen met een boek van 440 bladzijden (200.000 woorden), onder een titel die de lading exact dekt: 'Enkele aspecten van het leerstuk van de blijvende onmogelijkheid van de nakoming van een verbintenis, in onderling verband beschouwd'. De Rector Magnificus heeft plechtig verklaard dat de promotiecommissie van het boek heeft 'kennisgenomen' en dat, mede op grond van de wijze waarop het door mr. Duysentkunst is verdedigd, is besloten hem het doctoraat te verlenen.

Hoeveel tijd vergt het van de leden van de promotiecommissie om van het proefschrift 'kennis te nemen'? Als onder 'kennisnemen' moet worden verstaan 'lezen', valt daarover het volgende te zeggen: Een student dient naar gangbare normen te beschikken over een opnamecapaciteit van zes bladzijden per uur (begrijpend lezen). We mogen aannemen dat degenen die in aanmerking komen voor benoeming in een promotiecommissie hun leestempo inmiddels aanmerkelijk hebben opgevoerd en in staat zijn per uur twintig bladzijden aandachtig te lezen en zich over het gelezene een gearticuleerde mening te vormen (warrig! oude koek! onzin!). Zo bezien zullen zij 22 uur nodig hebben om van het proefschrift 'kennis te nemen'.

Hoe lang duurt de invloed van 'Enkele aspecten () in onderling verband beschouwd'? Daarover valt moeilijk iets met zekerheid te zeggen, maar in ieder geval kan worden vastgesteld dat tien jaar na verschijnen het proefschrift nog drie maal wordt aangehaald in *Asser Hartkamp 4-I*, in verwijzingen van het type 'Zie hiervoor ook, zij het in andere zin...'. De Leidse Universiteit wil proefschriften als dat van Duysentkunst in de kiem smoren. Onlangs is in het promotiereglement bepaald dat proefschriften maximaal 100.000 woorden mogen bevatten. Dit komt neer op 220 bladzijden boekdruk. Sommige Leidse promovendi maken bezwaar tegen de limiet van 100.000 woorden. Zij beroepen zich op hun grondwettelijk gewaarborgde vrijheid van meningsuiting en wijzen erop dat Marcel Proust vele duizenden bladzijden nodig had om gestalte te geven aan zijn *Onderzoek naar de Verloren Tijd*. Als een promovendus 848 belangwekkende bladzijden weet te wijden aan zijn 'rechtsvergelijkende beschouwing van voordeelsafgifte en ongerechtvaardigde verrijking', waarom zou hij dan naar Tilburg moeten uitwijken om aldaar een promotor bereid te vinden het proefschrift onder zijn hoede te nemen?

Aan de andere kant is het niet ongebruikelijk producten van letterkundige aard te binden aan een bepaalde omvang. Wie een sonnet schrijft, weet dat hij in veertien regels klaar moet zijn. Van de dichter van een *haiku* wordt nog groter bondigheid geëist: zeventien lettergrepen. *Momotose no/ keshiki wo niwa no/ ochiba kana*, of iets dergelijks over de ontdekking van de eeuwigheid in de herfstbladeren in mijn tuin. Voor de maximale omvang van dit redactioneel is de rekeneenheid nog fijnmaziger: lettertekens (4900).

Het civielrechtelijk proefschrift is een proeve van bekwaamheid tot het leveren van een zelfstandige bijdrage aan het debat over een civielrechtelijk onderwerp. Het ligt voor de hand dat de promovendus inspiratie put uit die publicatievormen uit de postdoctorale wereld, waarin het debat het meest tot zijn recht komt: tijdschriftartikel en preadvies. Van dit tweetal biedt het preadvies het geschiktste voorbeeld. Barendrecht heeft ooit bepleit de jonge onderzoeker te laten promoveren op een drietal tijdschriftartikelen over uiteenlopende onderwerpen. Zo wordt voorkomen dat de promovendus uitgroeit tot een *one-trick pony* die, na zijn succesvolle proefschrift over het mededelingsvereiste bij cessie, al zijn verdere publicaties wijdt aan het thema 'Het mededelingsvereiste revisited'. Bezwaar is de noodzakelijke versnippering van aandacht van onderzoekers die gezien hun leeftijd toch al behept zijn met een hogere graad van wispelturigheid. De opdracht om zich gedurende langere tijd vast te bijten in een onderwerp is de lakmoesproef die denkers en doeners onderscheidt: *multum, non multa*.

Blijft over het preadvies. De jonge doctoren Van Boom en Wissink schreven kort na de succesvolle verdediging van hun proefschrift prachtige preadviezen ('Aspecten van ongerechtvaardigde verrijking') voor de Vereniging voor Burgerlijk Recht (Wissink 70 p., Van Boom 74 p.). Ter vergadering volgde een indringend debat. Slechts de omstandigheid dat wij in Nederland een zekere huiver koesteren voor de aanduiding Dr. D. als vertoon van geleerdheid verzet zich er tegen om aan hun preadviezen de verlening van een doctoraat te verbinden.

Kortom, de Leidse limiet gaat nog niet ver genoeg. Een proefschrift dient maximaal 50.000 woorden (110 p. boekdruk) te bevatten, geschreven in maximaal twee jaar zuivere onderzoekstijd. De halvering van de onderzoekstijd is niet ingegeven door de overweging dat het intikken van 50.000 woorden sneller gaat dan het verwerken van 100.000 woorden tekst, maar berust op de gedachte dat van het soort talent dat nodig is voor de verwerving van een doctoraat, mag worden verwacht dat hij in staat is in twee jaar tijd een zelfstandige bijdrage te leveren aan het juridisch debat, een bijdrage die bovendien die tien jaar later nog doorklinkt in de *never ending story* over de gevolgen van de blijvende onmogelijkheid van de nakoming van een verbintenis.

J.H. Nieuwenhuis